

Stockholm

Dnr: U2019/00243/S

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande av SOU 2019:4 Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle

Sammanfattning

Sveriges Elevkårers mening är att utredningen är välbehövlig och ser positivt på att det efter en tid av bristande systematik nu tas ett helhetsgrepp kring frågan. Många av förslagen ser vi som nödvändiga för att förbättra studie- och yrkesvägledningen, och som ett led att stärka svensk skola. Det är dock ett antal delar av utredningen som Sveriges Elevkårer har synpunkter på och genom följande remissvar avser kommentera.

2.1 Uppdraget

I uppdraget ingick det att minska betydelsen av kön, social bakgrund och funktionsnedsättning vid utbildnings- och yrkesval. Något Sveriges Elevkårer såg som väldigt viktigt. Det är något som inte är tydligt i utredningen och få förslag som tydligt kan härröras till detta. Det är centralt att dessa skillnader minskas i så stor utsträckning som möjligt för att elever ska ha samma förutsättningar för att utvecklas och nå sina mål. Vi tror därför att karriärvägledare bör få utbildning i normkritiskt förhållningssätt i sin vägledning. Sveriges Elevkårer tror på en vägledning som ska utgå från elevens mål, drömmar och styrkor. Vägledarens roll i att tydligt kunna stötta eleven i processen för att nå dit är en avgörande faktor för motivation och kunskap om olika framtidsrelaterade val. För att främja den rollen behöver det normkritiska förhållningssättet till individers framtid garanteras. Vi ser förödande fall där fördomar från såväl omvärld, hem eller studie- och yrkesvägledning hindrar utveckling.

5.2 Elevernas tillgång till vägledning

Det är glädjande att utredningen lyssnat till det som våra medlemmar under en längre tid efterfrågat. Brister i studie- och yrkesvägledningen uppmärksammas oftast när det redan är för sent. I en rapport som Sveriges Elevkårer gjorde tillsammans med Lärarnas Riksförbund (2015) framgick det att 40% av eleverna fick för lite eller ingen studievägledning alls inför sitt gymnasieval. Det är därför välkommet att utredningen föreslår en skärpning av kraven på att erbjuda individuell karriärvägledning för elever i grundskolan inför val till gymnasieskola eller gymnasiesärskolan.

Det är dock problematiskt att elever på gymnasiet inte ges särskild rätt vid specifika tillfällen. Sveriges Elevkårers och Lärarnas Riksförbunds rapport (2015) visade att 76% av eleverna ansåg att möjligheten till kontinuerlig studie- och yrkesvägledning spelar en viktig roll för elevernas studiemotivation. I utredningen lyfts det att avhoppet från gymnasiet är många och att upp till en fjärdedel av eleverna lämnar gymnasiet med utan en fullständig examen, vilket delvis beror på en bristande studie-

och yrkesvägledning i grundskolan. Därför ser vi också en risk i att inte säkerställa gymnasielevernas tillgång till individuell karriärvägledning. Vi tror på en garanti av vägledning under gymnasieskolan dels för att lättare kunna fånga upp elever som inte ska känna sig motiverade och för att preventivt fånga upp elever mycket tidigare under gymnasietiden för att förebygga avhopp. Sveriges Elevkårer ser därför att utredningen ska garantera rätt till individuell karriärvägledning för alla elever på gymnasiet.

8.2 Tillgång till kompetens

Med den nya rollen karriärvägledare kommer ett större ansvar och fler komplexa moment. För att kunna möta detta föreslår utredningen en examen för yrkesrollen karriärvägledare. I dagsläget finns det inte något direkt bindande krav på avlagd yrkesexamen för anställning som vägledare även om det krävs att den sökande ska ha utbildning avsedd för sådan verksamhet. Utredningen menar dock att krav på avlagd yrkesexamen för att få tillsvidare anställning inte är realistiskt i nuläget då det i dagsläget råder stor brist på utbildade vägledare men att det på längre sikt ska sättas sådant krav för att anställas utan tidsbegränsning.

Sveriges Elevkårer anser att en stärkt kompetens för karriärvägledare är avgörande för att förbättra den vägledning som idag ges och än viktigare om utredningens förslag om större ansvar och fler komplexa moment blir verklighet. Det är därför problematiskt att ett krav på avlagd yrkesexamen för tillsvidare anställning skjuts på framtiden. Sveriges Elevkårer ser problemet med den stora brist på utbildade studie- och yrkesvägledare som finns idag men det kommer inte gå snabbare att få fler vägledare med avlagd examen genom att slopa kvalitetskraven för tillsvidare anställning. Istället bör man fokusera på att hitta alternativa sätt att få dem som idag redan arbetar som studie- och yrkesvägledare att kombinera det nuvarande arbetet med studier för att få examen och hitta snabbare vägar för dem som redan besitter en akademisk examen med lämplig koppling till ämnet som utredningen också föreslår. Risken är annars att tillgången på likvärdig vägledning inte kan garanteras, att det i de större städerna och högpresterande skolorna blir lättare att rekrytera vägledare vilket spär på den bristande likvärdigheten i svensk skola.

Ebba Kock
Ordförande
Sveriges Elevkårer